

DO NOT OPEN THE SEAL OF THE BOOKLET UNTIL YOU ARE TOLD TO DO SO

इस पुस्तिका की सील तब तक न खोले जब तक कहा न जाए

POST CODE/ पोस्ट कोड :
151/12, 152/12, 177/14,
178/14

OBJECTIVE TYPE TIER – II EXAMINATION

वस्तुनिष्ठ टियर – II परीक्षा

Time Allowed : 2 Hours
निर्धारित समय : 2 घंटे

JDD-82/PGT-SANS/TIER-II/X-15

Maximum Marks : 200
अधिकतम अंक : 200

Read the following instructions carefully before you begin to answer the questions.

प्रश्नों के उत्तर देने से पहले नीचे लिखे अनुदेशों को ध्यान से पढ़ लें।

IMPORTANT INSTRUCTIONS TO CANDIDATES

1. This Booklet contains 200 questions in all comprising the following Test Component :

Sl. No.	Test Component	No. of Questions
1)	Post Specific subject related questions	200

- All questions are compulsory and carry equal marks.
- The paper carries negative markings. For each wrong answer 0.25 mark will be deducted.
- In case of any discrepancy between the English and Hindi versions of any question, the English version will be treated as final/authentic.
- OMR Answer-Sheet is enclosed in this Booklet. You must complete the details of Roll Number, Question Booklet No., etc., on the Answer-Sheet and Answer-Sheet No. on the space provided above in this Question Booklet, before you actually start answering the questions, failing which your Answer-Sheet will not be evaluated and you will be awarded 'ZERO' mark.
- You must not tear off or remove any sheet from this Booklet. The Answer-Sheet must be handed over to the Invigilator before you leave the Examination Hall.
- Use of Calculator/Palmtop/Laptop/Other Digital Instrument/Mobile/Cell Phone/Pager is not allowed.
- Candidates found guilty of misconduct/using unfair means in the Examination Hall will be liable for appropriate penal/legal action.
- The manner in which different questions are to be answered has been explained at the back of this Booklet, which you should read carefully before actually answering the questions.
- No Rough Work is to be done on the Answer-Sheet.

उम्मीदवारों के लिए महत्वपूर्ण अनुदेश

1. इस पुस्तिका में कुल 200 प्रश्न हैं, जिनमें निम्नलिखित परीक्षण विषय शामिल हैं :

क्र.सं.	परीक्षण विषय	प्रश्नों की संख्या
1)	पोस्ट स्पेसिफिक विषय-संबंधी प्रश्न	200

- सभी प्रश्न अनिवार्य हैं तथा सबके बराबर अंक हैं।
- प्रश्न पत्र में नकारात्मक अंकन होगा। हर गलत उत्तर के लिए 0.25 अंक काटा जायेगा।
- यदि किसी प्रश्न के हिन्दी तथा अंग्रेजी अनुवाद में कोई अंतर है, तो अंग्रेजी अनुवाद को ही सही समझा जायेगा।
- इस पुस्तिका में ओ.एम.आर. उत्तर-पत्रिका संलग्न है। प्रश्नों के उत्तर वास्तव में शुरू करने से पहले उत्तर-पत्रिका में अपना रोल नम्बर, प्रश्न पुस्तिका संख्या, इत्यादि तथा इस प्रश्न पुस्तिका में उपरोक्त दिए गए स्थान पर उत्तर-पत्रिका की संख्या लिखें। अन्यथा आपकी उत्तर-पत्रिका को जांचा नहीं जायेगा और शून्य अंक दिया जायेगा।
- इस पुस्तिका से कोई पन्ना फाड़ना या अलग करना मना है। परीक्षा-भवन छोड़ने से पहले उत्तर-पत्रिका निरीक्षक के हवाले कर दें।
- कैलकुलेटर/पामटॉप/लैपटॉप/अन्य डिजिटल उपकरण/मोबाइल/सेल फोन/पेजर का उपयोग वर्जित है।
- परीक्षा-भवन में अनुचित व्यवहार एवं कार्य के लिए दोषी पाये गये अभ्यर्थी बुद्धिसंगत चंडनीय/वैधानिक कार्यवाही के पात्र होंगे।
- विभिन्न प्रश्नों के उत्तर देने की विधि इस पुस्तिका के पीछे छपे हुए निर्देशों में दी गई है, इसे उत्तर प्रश्नों के उत्तर देने से पहले ध्यानपूर्वक पढ़ लें।
- कोई रफ कार्य उत्तर-पत्रिका पर नहीं करना है।

Go through instructions given in Page No. 24 (Back Cover Page)

A*

-3-

A

SEAL

1. 'वाक्यं रसात्मकं काव्यम्' इति को वदति ?

- (A) भरतः (B) विश्वनाथः
(C) मम्मटः (D) जगन्नाथः

2. काव्ये कति रसाः सन्ति ?

- (A) षट् (B) सप्त
(C) अष्ट (D) नव

3. अभिनवगुप्तेन रसविषये को वादः अङ्गीकृतः ?

- (A) भुक्तिवादः (B) अनुमितिवादः
(C) व्यक्तिवादः (D) उत्पत्तिवादः

4. 'मुखं चन्द्रः' इत्यत्र कोऽलङ्कारः ?

- (A) रूपकम् (B) उपमा
(C) अतिशयोक्तिः (D) परिणामः

5. 'काव्यस्यात्मा ध्वनिः' इति कस्य वचनम् ?

- (A) कुन्तकस्य (B) मम्मटस्य
(C) जयदेवस्य (D) आनन्दवर्धनस्य

6. 'गङ्गायां घोषः' इत्यत्र तीरस्य प्रतीतिः कया कृत्या ?

- (A) अपिधया (B) लक्षणया
(C) व्यञ्जनया (D) तात्पर्येण

7. महाभारते को रसः प्रधानः ?

- (A) हास्यः (B) शान्तः
(C) वीरः (D) अब्दुतः

8. 'शारदा शारदाम्भोजवदना' इत्यत्र कोऽलङ्कारः ?

- (A) अनुप्रासः (B) यमकम्
(C) श्लेषः (D) वक्रोक्तिः

9. 'तददोषी शब्दार्थौ सगुणावनलङ्घ्यौ पुनः कः इति काव्यलक्षणं केनोक्तम् ?

- (A) भामहेन (B) वामनेन
(C) मम्मटेन (D) शोभाकरेण

10. प्रतापरुद्रीयम् इति कृतिः केन रचिता ?

- (A) विद्यानाथेन (B) हेमचन्द्रेण
(C) विद्याधरेण (D) प्रतापरुद्रेण

11. अब्दुतरसस्य स्थायी भावः कः ?

- (A) हासः (B) विस्मयः
(C) शमः (D) उत्साहः

12. 'वक्रोक्तिः काव्यस्य जीवितम्' इति को वदति ?

- (A) भट्टनाथकः (B) रुच्यकः
(C) कुन्तकः (D) भट्टशङ्करः

13. शङ्कुः रसः कुत्रास्तीति कथयति ?

- (A) अनुकार्ये रामादौ (B) अनुकर्तारि नटे
(C) सहृदये (D) काव्ये

14. अलङ्कारसम्बन्धी विषयः कस्मिन् पुराणे प्रतिपादितो वर्तते ?

- (A) मार्कण्डेयपुराणे (B) वायुपुराणे
(C) गरुडपुराणे (D) अग्निपुराणे

15. 'औचित्यविचारचर्चा' इति ग्रन्थः केन विरचितः ?

- (A) भारतेन (B) शौद्धोदनिना
(C) क्षेमेन्द्रेण (D) जयरथेन

16. नाट्यशास्त्रे कति अध्यायाः सन्ति ?

- (A) ३४ (B) ३६
(C) ३८ (D) ४०

17. महाकवीनां वाणीषु प्रतीयमानं वस्तु अज्ञनायां किमिव प्रतिभाति ?

- (A) सौभाग्यम् (B) लावण्यम्
(C) सौन्दर्यम् (D) वैदग्ध्यम्

18. गुणीभूतव्यङ्ग्यमिति कस्य काव्यप्रभेदस्य नामान्तरम् ?

- (A) उत्तमस्य (B) मध्यमस्य
(C) अधमस्य (D) अधमाधमस्य

19. भट्टतीतस्य ग्रन्थः कः ?

- (A) काव्यकौतुकम् (B) हृदयदर्पणः
(C) दशरूपकम् (D) तत्त्वालोकः

20. सरस्वतीकण्ठाभरणस्य कर्ता कः ?

- (A) भोजः (B) भट्टेन्दुराजः
(C) प्रतिहारेन्दुराजः (D) रुद्रभट्टः

21. काव्यप्रकाशे कति उल्लासाः सन्ति ?

- (A) षट् (B) अष्टौ
(C) दश (D) द्वादश

22. विमर्शिनी इति कस्य ग्रन्थस्य व्याख्यानम् ?

- (A) अलङ्कारशेखरस्य
(B) अलङ्काररत्नाकरस्य
(C) अलङ्कारकौस्तुभस्य
(D) अलङ्कारसर्वस्वस्य

23. विश्वनाथेन अङ्गीकृतो दशमो रसः कः ?

- (A) पानकम् (B) पारदः
(C) वत्सलः (D) मधुरः

24. रसगङ्गधरस्य नागेशकृतं व्याख्यानं किम् ?

- (A) चन्द्रिका (B) सरला
(C) मर्मप्रकाशः (D) रसना

25. व्यभिचारिभावाः कति ?

- (A) अष्टी (B) त्रयस्त्रिंशत्
(C) द्विचत्वारिंशत् (D) एकोनपञ्चाशत्

26. मम्मटादीनां मतेन गुणीभूतव्यङ्ग्यं कतिविधम् ?

- (A) षड्विधम् (B) अष्टविधम्
(C) नवविधम् (D) दशविधम्

27. काव्यस्य रचनेन कस्य कवेः कुष्ठरोगस्य निवृत्तिः सम्पन्ना ?

- (A) धावकस्य (B) मयूरस्य
(C) श्रीहर्षस्य (D) माघस्य

28. 'अभिधाव्यापारः' इत्यत्र अभिधाशब्दे कस्मिन्नर्थे अङ्प्रत्ययः ?

- (A) कर्तरि (B) कर्मणि
(C) करणे (D) भावे

29. को भावो रसो भवति ?

- (A) विभावः (B) अनुभावः
(C) व्यभिचारिभावः (D) स्थायिभावः

30. मेघदूते को रसः ?

- (A) करुणः (B) विप्रलम्भशृङ्गारः
(C) भयानकः (D) शान्तः

A*

31. शृङ्गारस्य वर्णः कः ?

- (A) श्यामः (B) रक्तः
(C) श्वेतः (D) हरितः

32. रौद्ररसस्य देवता का ?

- (A) यमः (B) परशुरामः
(C) रुद्रः (D) अग्निः

33. धीरैः भिन्नकण्ठध्वनिः केन शब्देन अभिधीयते ?

- (A) गद्गदः (B) कर्कशः
(C) प्रचण्डः (D) काकुः

34. आशीर्वचनसंयुक्ता देवादीनां स्तुतिः का इत्युच्यते ?

- (A) प्रस्तावना (B) भरतवाक्यं
(C) पूर्वरत्नः (D) नान्दी

35. मुखादयः सन्धयः कति ?

- (A) चत्वारः (B) पञ्च
(C) षट् (D) सप्त

36. अर्थोपक्षेपकाः कति ?

- (A) चत्वारः (B) पञ्च
(C) षट् (D) सप्त

6

SEAL

SEAL

37. नाटिकाया उदाहरणं किम् ?

- (A) वेणीसंहारम्
(B) अभिज्ञानशाकुन्तलम्
(C) मृच्छकटिकम्
(D) रत्नावली

38. गद्यपद्यमयं काव्यं किमित्युच्यते ?

- (A) चित्रम् (B) विचित्रम्
(C) अद्भुतम् (D) चम्पूः

39. सात्त्विकाभावाः कति ?

- (A) अष्टौ (B) नव
(C) दश (D) एकादश

40. भोजस्य मतेन रसेषु प्रधानः कः ?

- (A) शृङ्गारः (B) करुणः
(C) अद्भुतः (D) शान्तः

41. छन्दोलक्षणवाक्ये विश्रान्तिः किमित्युच्यते ?

- (A) अवसानम् (B) विरामः
(C) विश्रमः (D) यतिः

42. ध्वनिकारस्य मतेन रसादिध्वनिः कीदृशः ?

- (A) संलक्ष्यक्रमः (B) असंलक्ष्यक्रमः
(C) दुर्लक्ष्यक्रमः (D) विलक्षणक्रमः

43. पुराणं कीदृशम् ?

- (A) प्रभुसम्मितम् (B) सुहृत्सम्मितम्
(C) कान्तासम्मितम् (D) बन्धुसम्मितम्

44. 'विलोक्य वितते व्योम्नि विधुं मुञ्च रुषं प्रिये'
इत्यत्र अर्थगतो दोषः कः ?

- (A) प्रियकरे रोषः (B) अपुष्टार्थत्वम्
(C) दैन्यम् (D) अनवीकृतत्वम्

45. रामः कीदृशो नायकः ?

- (A) धीरोदात्तः (B) धीरोद्भूतः
(C) धीरशान्तः (D) धीरललितः

46. अन्विताभिधानवादिनः के ?

- (A) नैयायिकाः (B) भाट्टाः
(C) वैयाकरणाः (D) प्राभाकराः

47. रसविषये भोजकत्वव्यापारः कस्य मतेन ?

- (A) सहृदयस्य (B) भट्टनायकस्य
(C) अभिनवगुप्तस्य (D) भट्टलोल्लटस्य

48. जहत्स्वार्थेति कस्या लक्षणाया नामान्तरम् ?

- (A) उपादानलक्षणायाः (B) लक्षणलक्षणायाः
(C) लक्षितलक्षणायाः (D) निरूढलक्षणायाः

49. मीमांसकानां मतेन विरम्य व्यापाराभावः केषाम् ?

- (A) अलसानाम् (B) श्रान्तानाम्
(C) समाप्तकार्याणाम् (D) शब्दबुद्धिकर्मणाम्

50. उत्प्रेक्षालङ्कार इत्यत्र उत्प्रेक्षाशब्दस्य कोऽर्थः ?

- (A) ऊर्ध्वं प्रेक्षणम्
(B) सम्भावनम्
(C) इदम् आहो तदिति संशयः
(D) साधारणधर्मः क इति ऊहनम्

51. कविसमयानुरोधेन अनुरागस्य वर्णः कः ?

- (A) श्यामः (B) रक्तः
(C) श्वेतः (D) शबलः

52. 'काव्यं ग्राह्यमलङ्कारात्' इत्यत्र अलङ्कारशब्दस्य कोऽर्थः ?

- (A) आभरणम् (B) यमकादिः
(C) उपमादिः (D) सौन्दर्यम्

53. वामनस्य मतेन रीतिः का ?

- (A) वर्णविन्यासः (B) पदविन्यासः
(C) वाक्यविन्यासः (D) अलङ्कारवि-

54. दण्डिनो मतेन सरस्वती कीदृशी ?

- (A) सर्वश्यामा (B) सर्वरक्ता
(C) सर्वधूम्रा (D) सर्वशुक्ला

55. विक्रमाङ्कदेवचरितस्य कर्ता कः ?

- (A) बिल्हणः (B) कल्हणः
(C) उत्वणः (D) मायणः

56. छन्दः शास्त्रं वेदस्य किरूपमङ्गम् ?

- (A) पादरूपम् (B) हस्तरूपम्
(C) नेत्ररूपम् (D) श्रोत्ररूपम्

57. वर्णच्छन्दसि मगणादयः कति गणाः भवन्ति ?

- (A) सप्त (B) अष्टौ
(C) नव (D) दश

58. 'चामुण्डी' इति शब्दः को गणो भवति ?

- (A) भूतगणः (B) नगणः
(C) मगणः (D) स्त्रीगणः

59. 'यमनसभला गः' यदि क्रमेण भवन्ति तर्हि किं वृत्तम् ?

- (A) मालिनी (B) शिखरिणी
(C) स्रग्धरा (D) मन्दाक्रान्ता

60. 'गन्नायां घोषः' इत्यत्र का लक्षणा ?

- (A) विचित्रलक्षणा (B) लक्षितलक्षणा
(C) लक्षणलक्षणा (D) उपादानलक्षणा

61. 'शान्तोऽपि नवमो रसः' इति कस्य वचनम् ?

- (A) विरक्तस्य (B) जगन्नाथस्य
(C) मम्मटस्य (D) विश्वनाथस्य

62. शब्दशक्तिः कतिविधा ?

- (A) द्विविधा (B) त्रिविधा
(C) पञ्चविधा (D) षड्विधा

63. हर्षचरितं कस्य उदाहरणम् ?

- (A) कथायाः (B) आख्यायिकायाः
(C) चम्पूः (D) पद्यकाव्यस्य

64. महाभारतस्य नामान्तरं किम् ?

- (A) जयः (B) विजयः
(C) सुजयः (D) पराजयः

65. श्रव्यदृश्यात्मके क्रीडनके निर्मातव्ये ब्रह्मा ऋग्वेदात् किं जग्राह ?

- (A) रसम् (B) गानम्
(C) अभिनयम् (D) पाठ्यम्

66. भासनाटकचक्रे का कृतिः न वर्तते ?

- (A) स्वप्नवासवदत्तम्
(B) कर्णभारम्
(C) मुद्राराक्षसम्
(D) प्रतिज्ञायौगन्धरायणम्

67. 'मार्गारब्धाः सर्वयत्नाः फलन्ति' इति वाक्यं कुत्रास्ति ?

- (A) प्रतिज्ञायौगन्धरायणे (B) प्रतिमानाटके
(C) कर्णभारे (D) ऊरुभङ्गे

68. सञ्जीविनी इति व्याख्यानस्य कर्ता कः ?

- (A) मल्लिनाथः (B) विश्वनाथः
(C) नेमिनाथः (D) जगन्नाथः

69. मृच्छकटिकम्-रूपकस्य कः प्रभेदः ?

- (A) नाटकम् (B) प्रकरणम्
(C) व्यायोगः (D) समवकारः

70. 'हितं मनोहारि च दुर्लभं वचः' इति वचनं कुत्र वर्तते ?

- (A) शिशुपालवधे (B) कादम्बर्याम्
(C) नैषधे (D) किरातार्जुनीये

71. सेतुबन्धम् इति प्राकृतकाव्यं केन कृतम् ?

- (A) विजयसेनेन (B) प्रवरसेनेन
(C) महासेनेन (D) विष्णुसेनेन

72. भवभूतेः नामान्तरं किम् ?

- (A) शितिकण्ठः (B) विषकण्ठः
(C) नीलकण्ठः (D) श्रीकण्ठः

73. कः कविः रत्नावलीं श्रीहर्षस्य नाम्ना विरचय्य ततो धनं प्राप्तवान् ?

- (A) क्षालकः (B) धावकः
(C) भारविः (D) उद्भटः

74. एषु एकाङ्कं नाटकं किम् ?

- (A) अविमारकम् (B) सौन्दरनन्दम्
(C) प्रतिमानाटकम् (D) मध्यमव्यायोगः

75. स्वप्नवसावदत्ते वासवदत्तायाः वीणा का ?

- (A) घोषवती (B) मञ्जुघोषा
(C) विपञ्चिका (D) भ्रमरी

76. पञ्चतन्त्रे कस्य राज्ञो मूर्खपुत्रान् विष्णुशर्मा प्राकरोति ?

- (A) पाषाणबुद्धेः (B) जडबुद्धेः
(C) अमरशक्तेः (D) दुर्बलशक्तेः

77. पवर्गः (प फ ब भ म) कस्मिन् स्थाने उत्पद्यते ?

- (A) ओष्ठयोः (B) कण्ठे
(C) नासिकायाम् (D) मुखे

78. भाष्यकारः कः ?

- (A) शङ्कराचार्यः (B) शबरस्वामिन्
(C) बादरायणः (D) पतञ्जलिः

79. अष्टाध्यायां प्रथमं सूत्रं किम् ?

- (A) वृद्धिरादैच्
(B) अदेङ्गुणः
(C) अ अ
(D) अथातः शब्दविज्ञासा

80. हन्धातोः लोटि मध्यमपुरुषे एकवचने रूपं किम् ?
(A) इहि (B) जहि
(C) झहि (D) शिहि
81. महाभाष्यस्य व्याख्यानं कः कृतवान् ?
(A) नागेशः (B) रामानुजाचार्यः
(C) कैयटः (D) जैयटः
82. महाभाष्ये कति आह्निकानि सन्ति ?
(A) अष्टसप्ततिः
(B) अष्टाशीतिः
(C) अष्टनवतिः
(D) अष्टोत्तरं शतम्
83. अधिकरणकारकं कतिविधम् ?
(A) त्रिविधम् (B) चतुर्विधम्
(C) पञ्चविधम् (D) सप्तविधम्
84. सुधी + उपास्यः इत्यत्र कः सन्धिः भवितुमर्हति ?
(A) कुजराहुसन्धिः (B) वृद्धिः
(C) यण् (D) प्रतिमुखम्
85. प्रायेण पूर्वपदार्थप्रधानः समासः कः ?
(A) कर्मधारयः (B) अव्ययीभावः
(C) द्वन्द्वः (D) द्विगुः
86. डुकृञ्धातुः कीदृशः ?
(A) आत्मनेपदी (B) परस्मैपदी
(C) उभयपदी (D) त्रिपदी
87. गायनः इत्यस्यार्थः कः ?
(A) गानम् (B) गाने प्रेरकः
(C) गायकः (D) यो न गायति
88. भ्वादिभ्यो धातुभ्यः कः विकरणप्रत्ययो भवति ?
(A) श (B) श्यन्
(C) शप् (D) श्नम्
89. पञ्चानां वटानां समाहारः पञ्चवटी इत्यत्र कः समासः ?
(A) कर्मधारयः (B) बहुव्रीहिः
(C) तत्पुरुषः (D) द्विगुः
90. सायणस्य कृतिः का ?
(A) माधवीयधातुवृत्तिः (B) प्रक्रियाकौमुदी
(C) रूपावतारः (D) स्फोटवादः
91. सहशब्दयोगे का विभक्तिः ?
(A) षष्ठी (B) द्वितीया
(C) तृतीया (D) प्रथमा

92. शरणदेवस्य कृतिः का ?

- (A) दुर्घटवृत्तिः (B) धातुवृत्तिः
(C) भाषावृत्तिः (D) काशिकावृत्तिः

93. पथिन्शब्दस्य प्रथमाविभक्त्यन्तं रूपं किम् ?

- (A) पन्था (B) पथः
(C) पथी (D) पन्थाः

94. रुक्मिणी जाया यस्य स कीदृशः ?

- (A) रुक्मिणीजायः (B) रुक्मिणीजानिः
(C) रुक्मिणीजायाकः (D) रुक्मिणीजायकः

95. कात्ययनः कुत्रत्यः ?

- (A) पौरस्त्यः (B) पाश्चात्यः
(C) दाक्षिणात्यः (D) औत्तराहः

96. स्पर्शाः वर्णाः के ?

- (A) क्वर्गीयाः (B) चवर्गीयाः
(C) टवर्गीयाः (D) सर्ववर्गीयाः

97. पुत्रीयति इत्यत्र पुत्रीय इति धातुः किंप्रत्ययान्तः ?

- (A) क्यङ् (B) क्यच्
(C) क्यष् (D) यक्

98. का नाम उपधा ?

- (A) आद्यो वर्णः (B) आद्यात्परो
(C) अन्त्यो वर्णः (D) अन्त्यात्पूर्वो

99. उरण् रपर इति सूत्रे र इति प्रत्याहार इति कः मतम् ?

- (A) हरदत्तस्य (B) काशिकाकार
(C) भोजिदीक्षितस्य (D) नागेशस्य

100. विजातीयं पदं किम् ?

- (A) भवति (B) प्रेषयति
(C) हन्ति (D) सम्प्रति

101. पूर्व भूतः भूतपूर्व इत्यत्र कः समासः ?

- (A) अव्ययीभावः (B) तत्पुरुषः
(C) सुप्समासः (D) बहुव्रीहिः

102. हन हिंसागत्योः इति धातोः सनि कः शब्दः

- (A) जिहनिषति (B) जिहांसति
(C) जिघांसति (D) हाहनिषति

103. गौरी इत्यत्र कः स्त्रीप्रत्ययः ?

- (A) डीप् (B) डीष्
(C) रीष् (D) डीन्

104. घ इति संज्ञा कयोः प्रत्यययोः ?
 (A) क्तवत्त्वोः (B) तरपुतमपोः
 (C) दाधारूपयोः घात्वोः (D) शतृशानचोः
105. पुनर् + रमते इत्यत्र सन्धौ सति किं रूपम् ?
 (A) पुनारमते (B) पुनर्मते
 (C) पुनोरमते (D) पुनरमते
106. पाण्डवेषु घनञ्जयस्य शङ्खः कः ?
 (A) पाञ्चजन्यः (B) पीण्डुः
 (C) अनन्तविजयः (D) देवदत्तः
107. द्वितीयाध्याये आदौ कृष्णः अर्जुनं प्रति प्राधान्येन किं प्रतिपादयति ?
 (A) आत्मनो नित्यत्वम्
 (B) धीरस्तत्र न शोचति
 (C) क्षत्रियस्य युद्धं श्रेयः
 (D) आत्मनो देहान्तरप्राप्तिः
108. सर्वभूतानां या निशा तस्यां को जागर्ति ?
 (A) संयमी (B) उन्मत्तः
 (C) निशाचरः (D) पिशाचः
109. 'कर्मण्येवाधिकारस्ते मा फलेषु कदाचन' इत्यत्र कर्मशब्देन कीदृशं कर्म ग्राह्यम् ?
 (A) स्वेच्छयानुष्ठेयम्
 (B) तत्तद्वर्णविहितम्
 (C) मङ्गलम्
 (D) देवोद्देश्यकम्
110. आत्मन्येवात्मना तुष्टः कीदृश उच्यते ?
 (A) अलसः (B) दरिद्रः
 (C) स्थितप्रज्ञः (D) अशक्तः
111. साङ्ख्ययोग इति कस्याध्यायस्य नाम ?
 (A) द्वितीयस्य (B) तृतीयस्य
 (C) चतुर्थस्य (D) पञ्चमस्य
112. कर्मणैव संसिद्धिं के आस्थिताः ?
 (A) दशरथादयः (B) नलादयः
 (C) हरिश्चन्द्रादयः (D) जनकादयः
113. परमात्मा कदा आत्मानं सृजति ?
 (A) यदा धर्मस्य ग्लानिः
 (B) अधर्मस्य यदाभ्युत्थानम्
 (C) यदा पूर्वोक्तौ द्वौ
 (D) यदा इच्छा

114. चातुर्वर्ण्यं कथं सृष्टम् ?

- (A) आहारविभागेन (B) गुणविभागेन
(C) कर्मविभागेन (D) गुणकर्मविभागेन

115. बुधाः कं पण्डितमाहुः ?

- (A) यो बहुवित्
(B) यः शास्त्रवित्
(C) यो वामी
(D) यो ज्ञानाम्निदग्धकर्मा

116. ब्रह्मणः अहः किं परिमाणं भवति ?

- (A) युगमेकम् (B) युगदशकम्
(C) युगशतम् (D) युगसहस्रम्

117. अज्ञानं कस्य गुणस्य फलम् ?

- (A) सत्त्वस्य (B) रजसः
(C) तमसः (D) दुर्गुणस्य

118. वैश्वानरः कतिविधम् अन्नं पचति ?

- (A) द्विविधम् (B) त्रिविधम्
(C) चतुर्विधम् (D) पञ्चविधम्

119. श्रद्धात्रयविभागः कस्मिन्नध्याये निरूपितो वर्तते ?

- (A) अष्टादशे (B) सप्तदशे
(C) षोडशे (D) चतुर्दशे

120. नैनं छिन्दन्ति शस्त्राणि - कम् ?

- (A) आत्मानम् (B) भीष्मम्
(C) कृष्णम् (D) वायुम्

121. 'तदात्मानं सूनाम्यहम्' इति वाक्यं कस्मिन्नध्याये वर्तते ?

- (A) चतुर्थे (B) पञ्चमे
(C) षष्ठे (D) सप्तमे

122. परमात्मा वेदानां को वेदः ?

- (A) सामवेदः (B) आयुर्वेदः
(C) नाट्यवेदः (D) यजुर्वेदः

123. सम्भावितस्य किं मरणादप्यधिकं भवति ?

- (A) धनम् (B) अकीर्तिः
(C) विद्या (D) कुलम्

124. योगसूत्राणां कर्ता कः ?

- (A) पतञ्जलिः (B) कपिलः
(C) वररुचिः (D) बादरायणः

125. योगशास्त्रे योगो नाम कः ?

- (A) चित्तवृत्तिनिरोधः
(B) जन्मान्तरीयपुण्यसम्बन्धः
(C) कर्मसु कौशलम्
(D) अपूर्ववस्तुप्राप्तिः

126. योगशास्त्रोक्तरीत्या क्षिप्तं चित्तं केषाम् ?

- (A) रक्षसाम् (B) दैत्यानाम्
(C) देवादीनाम् (D) पिशाचानाम्

127. सर्वासां चित्तवृत्तीनां निरोधे किं भवति ?

- (A) आनन्दः
(B) स्वरूपेऽवस्थानम्
(C) मरणम्
(D) चित्तं लघु

128. योगशास्त्रे तृतीयः पादः कः ?

- (A) कैवल्यपादः (B) विभूतिपादः
(C) साधनपादः (D) समाधिपादः

129. योगिभिः कति प्रमाणानि अभ्युपगतानि ?

- (A) त्रीणि (B) चत्वारि
(C) पञ्च (D) षट्

130. श्वासप्रश्वासयोः गतिविच्छेदः कः ?

- (A) यमः (B) नियमः
(C) ध्यानम् (D) प्राणायामः

131. उदानो नाम को वायुः ?

- (A) आ नासिकाग्रात् आहृदयं स्थितः
(B) आ हृदयात् आनाभि स्थितः
(C) आ नाभेः आपादतलं स्थितः
(D) आ नासाग्रात् आशिरसं स्थितः

132. शौचं कस्मिन् योगाङ्गेऽन्तर्भवति ?

- (A) यमे (B) नियमे
(C) प्राणायामे (D) प्रत्याहारे

133. पतञ्जलेः मतेन व्याधिजं दुःखं किमित्युच्यते ?

- (A) मानसम् (B) आध्यात्मिकम्
(C) आदिभौतिकम् (D) आदिदैविकम्

134. अणिमाद्याः सर्वजगद्वशित्वान्ताः सिद्धयः केन शब्देन व्यवहियन्ते ?

- (A) अष्टैश्वर्याणि (B) परममङ्गलाः
(C) मधुमत्यः (D) मधुप्रतीकाः

135. सांख्यकारिकायाः कर्ता कः ?

- (A) आसुरिः (B) वाचस्पतिमिश्रः
(C) ईश्वरकृष्णः (D) पञ्चशिखः

136. सांख्यानां मतेन तत्त्वानि कति ?

- (A) त्रयोविंशतिः (B) चतुर्विंशतिः
(C) पञ्चविंशतिः (D) षड्विंशतिः

137. सांख्यमते पुरुषः कीदृशः ?

- (A) विभुः (B) अणुः
(C) मध्यमः (D) अनिर्वचनीयः

138. वाचस्पतिमिश्राणां कृतिः का ?

- (A) सांख्यकारिका (B) सांख्यतत्त्वकौमुदी
(C) षष्टितन्त्रम् (D) सांख्यप्रवचनम्

139. सांख्यमतेन जगतः सृष्टिः कस्मात् ?

- (A) ईश्वरात् (B) प्रकृतेः
(C) पुरुषात् (D) स्वभावात्

140. शङ्कराचार्याणां प्रधानाः शिष्याः कति ?

- (A) त्रयः (B) चत्वारः
(C) पञ्च (D) षट्

141. अद्वैतवेदान्ते कति प्रमाणानि ?

- (A) त्रीणि (B) चत्वारि
(C) पञ्च (D) षट्

142. अद्वैतसिद्धिरिति ग्रन्थस्य कर्ता कः ?

- (A) अमलानन्दः (B) सदानन्दः
(C) ज्ञानेन्द्रसरस्वती (D) मधुसूदनः

143. भामती इति कस्य कृतिः ?

- (A) वाचस्पतिमिश्रस्य (B) प्रकाशादिस्य
(C) सुरेश्वराचार्यस्य (D) विमुक्तानन्दस्य

144. शङ्कराचार्यैः का पूजापद्धतिः उपदिष्टा ?

- (A) शैवायतनम् (B) विष्णवायतनम्
(C) पञ्चायतनम् (D) दुर्गायतनम्

145. वैशेषिकदर्शनस्य प्रवर्तकः कः ?

- (A) गौतमः (B) कणादः
(C) व्यासः (D) जैमिनिः

146. 'सत्यं ज्ञानमनन्तं ब्रह्म' इत्येतत् ब्रह्मणो लक्षणम् ?

- (A) तटस्थलक्षणम् (B) स्वरूपलक्षणम्
(C) उपलक्षणम् (D) विचित्रलक्षणम्

147. 'यतो वा इमानि भूतानि जायन्ते' इत्येतत् कस्मिन्नर्थे ?

- (A) निमित्तकारणम् (B) उपादानकारणम्
(C) असमवायिकारणम् (D) आधिकारणम्

148. वेदान्तसार इति कृतिः केन विरचिता वर्तते ?
 (A) अमलानन्देन (B) प्रकाशानन्देन
 (C) सदानन्देन (D) गोविन्दानन्देन
149. सिद्धान्तबिन्दोः कर्ता कः ?
 (A) मधुसूदनसरस्वती (B) अप्पय्यदीक्षितः
 (C) वाचस्पतिमिश्रः (D) आनन्दगिरिः
150. भज गोविन्दम्, सम्प्राप्ते सन्निहिते काले को धातुः न रक्षति ?
 (A) भू सत्तायाम् (B) वृशिर् प्रेक्षणे
 (C) डुकृञ् करणे (D) रक्ष रक्षणे
151. भगवद्गीतायां द्वितीये अध्यायषट्के प्राधान्येन किं विचारितम् ?
 (A) जीवः (B) ब्रह्म
 (C) अभेदः (D) माया
152. 'ब्रह्मशब्देन स्वभावतो निरस्तनिखिलदोषः अनवधिकातिशय संख्येय कल्याणगुणगणः पुरुषोत्तमः अभिधीयते' इदं वचनं कुत्र वर्तते ?
 (A) श्रीभाष्ये (B) ब्रह्मसूत्रे
 (C) शाङ्करभाष्ये (D) श्रीकरभाष्ये
153. साहित्यदर्पणकारस्य मतेन रीतयः कति ?
 (A) तिस्रः (B) चतस्रः
 (C) पञ्च (D) षट्
154. 'अभिनवभारती' इति कस्य ग्रन्थस्य व्याख्यानम् ?
 (A) काव्यप्रकाशस्य
 (B) नाट्यशास्त्रस्य
 (C) रसगङ्गाधरस्य
 (D) साहित्यदर्पणस्य
155. रसविषये भुक्तिवादः कस्य ?
 (A) शङ्कुकस्य (B) भ. लोल्लटस्य
 (C) भ. नायकस्य (D) अभिनवगुप्तस्य
156. 'काव्यशोभाकरान् धर्मान् अलङ्कारान् प्रचक्षते' इति केन उच्यते ?
 (A) वामनेन (B) भामहेन
 (C) मम्मटेन (D) दण्डिना
157. 'त्रय्या हि रक्षितो लोकः प्रसीदति न सीदति' इदं वाक्यं केन उक्तम् ?
 (A) कौटिल्येन (B) मनुना
 (C) याज्ञवल्क्येन (D) पराशरेण

158. 'अलङ्कारसर्वस्वम्' इति ग्रन्थस्य कर्ता कः ?

- (A) रुद्रटः (B) सूर्यकः
(C) विद्यानाथः (D) विद्याधरः

159. 'समुद्रमथनम्' इति रूपकम् कस्य प्रभेदस्योदाहरणम् ?

- (A) प्रकरणस्य (B) समवकारस्य
(C) भाणस्य (D) व्यायोगस्य

160. 'धूमस्तोमं तमश्शङ्खे कोकीविरहशुष्मणाम्' इत्यत्र अलङ्कारः कः ?

- (A) अर्थान्तरन्यासः (B) उत्प्रेक्षा
(C) विभावना (D) काव्यलिङ्गम्

161. 'नलचम्पूः' इति चम्पूकाव्यस्य रचयिता कः ?

- (A) अनन्तभः (B) त्रिविक्रमभः
(C) भोजराजः (D) वेङ्कटाध्वरी

162. रघुवंशमहाकाव्ये कति सर्गाः सन्ति ?

- (A) १७ (B) २१
(C) १९ (D) २२

163. लीलाशुकेन विरचितं पद्यकाव्यं किम् ?

- (A) श्रीकृष्णकर्णामृतम्
(B) चोरपञ्चाशिका
(C) रुक्मिणीशविजयम्
(D) उपदेशशतकम्

164. वेदाङ्गानि कति ?

- (A) सप्त (B) षट्
(C) चत्वारः (D) पञ्च

165. अभिज्ञानशाकुन्तलनाटके कति अङ्काः सन्ति ?

- (A) पञ्च (B) षट्
(C) सप्त (D) नव

166. 'सत्यमेव जयते नानृतम्' इदं वाक्यं उपनिषदि वर्तते ?

- (A) मुण्डकोपनिषदि
(B) छान्दोग्योपनिषदि
(C) ईशावास्योपनिषदि
(D) माण्डूक्योपनिषदि

167. 'शब्दार्थौ सहितौ काव्यम्' इति को वदति ?

- (A) जगन्नाथः (B) विश्वकर्मणः
(C) भामहः (D) वामदेवः

168. महाभारतस्य कस्मिन् पर्वणि विदुरनीतिः वर्तते ?
 (A) उद्योगपर्वणि (B) भीष्मपर्वणि
 (C) शान्तिपर्वणि (D) वनपर्वणि
169. 'अस्त्युत्तरस्यां दिशिदेवतात्मा' इत्यत्र किं वृत्तम् ?
 (A) उपेन्द्रवज्रा (B) इन्द्रवज्रा
 (C) वसन्ततिलका (D) वंशस्थ
170. 'भाणः' इति रूपकप्रभेदस्य उदाहरणं किम् ?
 (A) लीलामधुकरः (B) लटकमेलकम्
 (C) शर्मिष्ठावयातिः (D) त्रिपुरदाहः
171. साहित्यदर्पणे कति परिच्छेदाः सन्ति ?
 (A) पञ्च (B) दश
 (C) एकादश (D) नव
172. 'जितोऽसि मन्दकन्दर्प ! मच्चित्तेऽस्ति त्रिलोचनः'
 इत्यत्र कोऽलङ्कारः ?
 (A) अर्थान्तरन्यासः (B) विभावना
 (C) काव्यलिङ्गम् (D) यथासंख्यम्
173. याज्ञवल्क्य - मैत्रेयीसंवादः कुत्र वर्तते ?
 (A) छान्दोग्ये (B) बृहदारण्यके
 (C) ईशावास्ये (D) तैत्तिरिये
174. ईशावास्योपनिषत् कस्य वेदस्य सम्बन्धिनी ?
 (A) ऋग्वेदस्य
 (B) शुक्लयजुर्वेदस्य
 (C) कृष्णयजुर्वेदस्य
 (D) अथर्ववेदस्य
175. बौद्धेषु माध्यमिकादयः कति भेदाः सन्ति ?
 (A) त्रयः (B) पञ्च
 (C) चत्वारः (D) सप्त
176. याज्ञवल्क्यस्य पत्न्याः नाम किम् ?
 (A) मैत्रेयी (B) गर्गी
 (C) लोपामुद्रा (D) गौतमी
177. रीतिसम्प्रदायस्य प्रवर्तकः कः ?
 (A) क्षेमेन्द्रः (B) वामनः
 (C) कुन्तकः (D) जगन्नाथः

178. पै (π) परिमाणस्य आसन्नमूल्यं कः भारतीयः
सूचितवान् ?

- (A) आर्यभटः (B) भास्कराचार्यः
(C) लगधः (D) ब्रह्मिहिरः

179. कस्यां तिथौ भारतं स्वतन्त्रं अभवत् ?

- (A) पूर्णिमायाम् (B) अमावास्यायाम्
(C) सप्तम्याम् (D) दशम्याम्

180. 'कुवलयानन्दः' केन विरचितः ?

- (A) अप्पय्यदीक्षितेन (B) जयदेवेन
(C) विश्वनाथेन (D) भामहेन

181. 'धर्मो रक्षति रक्षितः' इयं उक्तिः कुत्र वर्तते ?

- (A) याज्ञवल्क्यस्मृतौ
(B) पाराशरस्मृतौ
(C) मनुस्मृतौ
(D) भगवद्गीतायाम्

182. भ. नारायणस्य वेणीसंहारनाटके प्रधानो रसः कः ?

- (A) रौद्रः (B) वीरः
(C) शृङ्गारः (D) करुणः

183. वत्सराजः धीरोदात्तादिषु कीदृशो नायकः ?

- (A) धीरललितः (B) धीरशू
(C) धीरोदात्तः (D) धीरोद

184. 'अलङ्कारोऽपि सप्तममङ्गम्' इति केन ?

- (A) दण्डिना (B) राजशे
(C) मम्मटेन (D) आन

185. कविसमयानुसारेण पादाघातात् को वृक्षः ?

- (A) अशोकः (B) बकुत
(C) चूतः (D) चम्प

186. छेकानुप्रासः इत्यत्र छेक इत्यस्य को ?

- (A) मूढः (B) विर
(C) अधमः (D) शू

187. नाटके सन्ध्यज्ञानि कति ?

- (A) पञ्चषष्टिः (B) अ
(C) चतुःषष्टिः (D) ष

188. 'दधि' शब्दस्य द्वितीयाविभक्तेः एक

- (A) दधिम् (B) द
(C) दधिनम् (D) द

189. 'आह' इत्यत्र कः लकारः ?

- (A) लङ् (B) लोट्
(C) लृट् (D) लिट्

190. 'स कम्' इति उपरूपकप्रभेदस्य उदाहरणं किम् ?

- (A) कर्पूरमञ्जरी (B) शृङ्गारतिलकम्
(C) वालिवधम् (D) रत्नावली

191. वर्णोत्पत्तिस्थानानि कति ?

- (A) चत्वारि (B) सप्त
(C) नव (D) एकादश

192. व्याकरणशास्त्रस्य नामान्तरं किम् ?

- (A) पदानुशासनम् (B) वर्णानुशासनम्
(C) वाक्यानुशासनम् (D) शब्दानुशासनम्

193. चान्द्रव्याकरणस्य रचयिता कः ?

- (A) चन्द्रसेनः (B) चन्द्राचार्यः
(C) चन्द्रगुप्तः (D) चन्द्रकान्तः

194. सूत्रप्रति इत्यत्र कः समासः ?

- (A) अव्ययीभावः (B) तत्पुरुषः
(C) कर्मधारयः (D) बहुव्रीहिः

195. विजातीयं किम् ?

- (A) तव्यत् (B) केलिमर्
(C) ष्वुल् (D) ष्यत्

196. समूहार्थकत्वाभावात् किं पदं विजातीयम् ?

- (A) ग्रामता (B) बन्धुता
(C) सहायता (D) वृक्षता

197. नृती गात्रविक्षेपे इति धातोः यङि किं रूपम् ?

- (A) नरिनृत्यति (B) नरीनृत्यति
(C) नरीनृत्यते (D) नंनृत्यते

198. महाकाव्यं कीदृशम् ?

- (A) सर्गबन्धः (B) वृत्तबन्धः
(C) पद्यबन्धः (D) रीतिबन्धः

199. अपारे काव्यसंसारे प्रजापतिः कः ?

- (A) नायकः (B) स दयः
(C) गायकः (D) कविः

200. 'अथातो धर्मजिज्ञासा' इदं सूत्रं कुत्र वर्तते ?

- (A) पूर्वमीमांसायां (B) उत्तरमीमांसायां
(C) बौद्धदर्शने (D) जैनदर्शने

IMPORTANT INSTRUCTIONS TO CANDIDATES

उम्मीदवारों के लिए महत्त्वपूर्ण अनुदेश

11. This Booklet contains 24 pages.
12. Please check all the pages of the Booklet carefully. In case of any defect, please ask the Invigilator for replacement of the Booklet.
13. **Directions** : Each question or incomplete statement is followed by four alternative suggested answers or completions. In each case, you are required to select the one that correctly answers the question or completes the statement and blacken (●) appropriate circle A, B, C or D by Blue/Black Ball-Point Pen against the question concerned in the Answer-Sheet. (For V.H. candidates corresponding circle will be blackened by the scribe)
14. Mark your answer by shading the appropriate circle against each question. The circle should be shaded completely without leaving any space. The correct method of shading is given below.

Wrong Method	Wrong Method	Wrong Method	Correct Method

The Candidate must mark his/her response after careful consideration.

15. There is only one correct answer to each question. You should blacken (●) the circle of the appropriate column, viz., A, B, C or D. If you blacken (●) more than one circle against any one question, the answer will be treated as wrong. If you wish to cancel any answer, you should completely erase that black mark in the circle in the Answer-Sheet and then blacken the circle of revised response.
16. A machine will read the coded information in the OMR Answer-Sheet. In case the information is incomplete/different from the information given in the application form, the candidature of such candidate will be treated as cancelled.
17. Use the space for rough work given in the Question Booklet only and not on the Answer-Sheet.
18. **You are NOT required to mark your answers in this Booklet. All answers must be indicated in the Answer-Sheet only.**

11. इस पुस्तिका में 24 पेज हैं।
12. इस पुस्तिका के सभी पृष्ठों का ध्यानपूर्वक निरीक्षण करें। कोई दोष है, तो निरीक्षक को उसे बदलने के लिए कहें।
13. निर्देश : प्रत्येक प्रश्न अथवा प्रत्येक अधूरे कथन के चार उत्तर अथवा पूरे कथन सुझाये गये हैं। प्रत्येक मामले में आपको किसी एक को चुनना है जो प्रश्न का सही उत्तर दे अथवा कथन को पूरा करे और आपको उत्तर के सामने उपयुक्त गोलाकार खाने A, B, C या D को काला बॉल-पॉइन्ट पेन से काला (●) करना है। (दृष्टिबाधित उम्मीदवारों के लिए संगत गोलाकार लिपिक द्वारा काला किया जाए)

14. प्रत्येक प्रश्न के सामने उचित वृत्त का चिन्हांकन करके उत्तर लिखें। वृत्त को बिना कोई स्थान छोड़े चिन्हांकित करने का सही तरीका नीचे दिया गया है।

गलत तरीका	गलत तरीका	गलत तरीका	सही तरीका

अभ्यर्थी को अपना उत्तर ध्यानपूर्वक सोच विचार करके चिन्हांकित करना चाहिए।

15. प्रत्येक प्रश्न का केवल एक ही सही उत्तर है। आपको उचित कॉलम अर्थात् A, B, C या D के सामने गोलाकार खाने को काला (●) करना है। यदि आप किसी प्रश्न के सामने एक से अधिक गोलाकार खाने को काला कर देंगे तो आपका उत्तर गलत माना जायेगा। यदि आप किसी उत्तर को रद्द करना चाहते हैं तो आप उत्तर-पुस्तिका के उत्तर-पत्र पर खाने से काले निशान को पूरी तरह से मिटा दें और फिर काला उत्तर के लिए गोलाकार खाने को काला कर दें।
16. ओ.एम.आर. उत्तर-पत्रिका में भरी गई कृपया सूचना एक मशीन पढ़ेगी। यदि सूचना अपूर्ण है अथवा उत्तर पत्र में दी गई सूचना से भिन्न है, तो ऐसे उम्मीदवारों की अभ्यर्थिता निरस्त समझी जायेगी।
17. कच्चे कार्य के लिए केवल प्रश्न पत्र में दिए गए स्थानों का प्रयोग करें। उत्तर-पुस्तिका पर कच्चा कार्य नहीं करें।
18. इस पुस्तिका के अन्दर आपको उत्तर नहीं लिखने हैं। उत्तर केवल उत्तर-पत्रिका में लिखने हैं।

Go through instructions given in Page No. 3 (Facing Page)

DO NOT OPEN THE SEAL OF THIS BOOKLET UNTIL YOU ARE TOLD TO DO SO

POST CODE / पोस्ट कोड :

151/12, 152/12, 177/14, 178/14

QUESTION-CUM ANSWER BOOKLET

प्रश्न-उत्तर पुस्तिका

JDD-82/PGT-SANS/TIER-II/X-15

DESCRIPTIVE TIER - II/ वर्णनात्मक टियर - II
MAIN EXAMINATION/ मुख्य परीक्षा

Time Allowed : 1 Hour

निर्धारित समय : 1 घण्टा

Maximum Marks : 50

अधिकतम अंक : 50

IMPORTANT INSTRUCTIONS TO CANDIDATES

उम्मीदवारों के लिए महत्वपूर्ण अनुदेश

1. Before making any entry on Question Paper and QAB candidate should count and check the no. of pages and if any discrepancy is seen then Invigilator should be informed immediately for another copy of Question Paper/QAB.

प्रश्न-पत्र तथा QAB में किसी भी प्रकार की प्रविष्टि करने के पूर्व अभ्यर्थियों को कुल पृष्ठ संख्या की जाँच अवश्य कर लेनी चाहिए तथा किसी भी प्रकार की विसंगति होने पर बीक्षक को सूचित कर प्रश्न-पत्र QAB की दूसरी प्रति प्राप्त करना चाहिए।

2. Answer of every question is expected at specified space. The answer will not be checked if there is change in place of question or answer.

प्रत्येक प्रश्न का निर्धारित जगह पर उत्तर अपेक्षित है। प्रश्न या उत्तर के स्थान परिवर्तन होने पर उत्तर की जाँच नहीं की जाएगी।

3. It is mandatory to strictly follow the instructions by the candidates.

दिए गए निर्देशों का कड़ाई से पालन करना प्रत्येक अभ्यर्थी के लिए अनिवार्य है।

इस पुस्तिका की सील तब तक न खोलें जब तक कहा न जाए

SEAL

I) प्रबन्धं

I. अधोदत्तेषु एकं अधिकृत्य प्रबन्धं लिखत ।

30 अं

a) देवानां महदुपायनम् ।

अथवा

b) वृद्धत्वं वरः शापस्व

अथवा

c) विद्यार्थिनां अन्तर्जालं उपयोक्तुं अवकाशं दातव्यं किं ?

ii) पत्र-लेखनम् / विचार विस्तरणम्

II. अधोदत्तेषु एकं अधिकृत्य उत्तरं लिखत :

20 अंक

a) गतरात्रौ मम पार्श्वगृहसमुच्चये चौर्यं जातम् इति तत्रत्यानां आरक्षकाणां अभियोगपत्रं एकं लिखत ।

अथवा

b) आर्जवं प्रशस्ता नीतिः । विवृणुत ।

अथवा

c) विदेशात् प्राप्ते पञ्जीकृते बन्धे कानिचित् वस्तूनि भ्रष्टानि कानिचित् च नष्टानि इति सविवरणं पत्रमेकं पत्रालयप्रधानव्यवस्थापकाय लिखत ।

INSTRUCTIONS TO CANDIDATES

1. Time Allowed :
Descriptive Type Examination : 1 Hour
Total : 1 Hour
2. Please check all the pages of the Question-Cum Answer Booklet with OMR facing sheet. In case of any defect, please ask the Invigilator for replacement of the Booklet. In case of any discrepancy between the English and Hindi versions of any Question, the English version will be treated as final/authentic.
3. You must not tear off or remove any sheet from this Booklet. This Booklet must be handed over to the Invigilator before you leave the Examination Hall.
4. This Booklet consists of Descriptive Examination – 2 questions of 50 marks. Limit your answer to the space provided in this Booklet. No additional sheet will be provided.
5. Answer the Questions as carefully as you can. Some Questions may be difficult and others easy. Do not spend much time on any Question.
6. Use of Calculator/Palmtop/Laptop/Other Digital Instrument/Mobile/Cell Phone/Pager is **NOT** allowed.
7. Candidates found guilty of misconduct/using unfair means in the Examination Hall will be liable for appropriate penal/legal action.
8. You should not write your roll number, name or address in the space provided for writing answer. In case of letter writing name and address should be written as "abc", 'xyz" etc.

अभ्यर्थियों के लिए अनुदेश

1. निर्धारित समय :
वर्णनात्मक परीक्षा : 1 घण्टा
कुल : 1 घण्टा
2. इस प्रश्न-उत्तर पुस्तिका और ओ.एम.आर. मुँहा पत्रिका के सभी पृष्ठों का ध्यानपूर्वक निरीक्षण करें। यदि कोई दोष है, तो निरीक्षक को उसे बदलने के लिए कहें। यदि किसी प्रश्न के हिन्दी तथा अंग्रेजी अनुवाद में कोई अंतर है, तो अंग्रेजी अनुवाद को ही सही समझा जाएगा।
3. इस पुस्तिका से कोई पन्ना फाड़ना या अलग करना मना है। परीक्षा-भवन छोड़ने से पहले यह पुस्तिका निरीक्षक के हवाले कर दें।
4. इस पुस्तिका में 50 अंकों का वर्णनात्मक परीक्षा – 2 प्रश्न सम्मिलित किए गए हैं। अपने उत्तर को इस पुस्तिका में दिए गए निर्दिष्ट स्थान तक ही सीमित रखें। कोई अतिरिक्त पृष्ठ नहीं दिया जाएगा।
5. प्रश्नों के उत्तर यथेष्ट रूप से ध्यानपूर्वक दें। कुछ प्रश्न आसान तथा कुछ कठिन हो सकते हैं। किसी एक प्रश्न पर बहुत समय न लगाएँ।
6. कैलकुलेटर/पामटॉप/लैपटॉप/अन्य डिजिटल उपकरण/मोबाइल/सेल फोन/पेजर का उपयोग वर्जित है।
7. परीक्षा-भवन में अनुचित व्यवहार एवं कार्य के लिए दोषी पाये गये अभ्यर्थी युक्तिसंगत दण्डनीय/वैधानिक कार्रवाई के पात्र होंगे।
8. आपको उत्तर लिखने के लिए दिए गए स्थान पर नाम या पता तथा अपना रोल नम्बर नहीं लिखना चाहिए। पत्र लेखन में दिए गए नाम व पता लिखने के स्थान पर "abc", 'xyz" लिखें।